

У светлу најновијих догађања у северној Африци, корисно би било промислити однос САД и Европе према арапским земљама и настојати извући одређене поуке. Једна од кључних лекција гласи да, упркос прокламованој супремацији доктрине људских права и демократије, на светској сцени реалполитика игра кључну улогу и да економски и геостратешки интереси (а не универзалне вредности и идеализам) дефинишу односе међу државама. У том смислу би и Србија могла да донесе одређене закључке, о којима ће бити касније речи.

Египат истовремено остаје у потпуности завистан од САД, будући да војска користи искључиво америчку опрему и у том смислу зависи од америчких компоненти и резервних делова.

Први пример је Египат, где још је од Насера на власти војни режим, чија је мисија да осигура секуларно друштво са извесним примесима демократије. (Пуковник) Насер, који је дошао на власт државним ударом и уз подршку САД, моделирао је Египат према турском рецепту Кемала Ататурка. Задатак је био да се обезбеди чврста контрола над друштвом и онемогући долазак исламиста и антициониста на власт, у циљу осигуравања баланса снага на Блиском истоку, сигурности Израела и перпетуирања америчког утицаја у овом делу света. Ова доктрина је остала на снази и под Садатом и Мубараком, који су такође били високи официри у египатској војсци и њени представници на врху државне пирамиде. Најновија народна револуција највероватније неће ништа изменити, јер уз подршку САД војска наставља да руководи државом "све док се не стекну услови за слободне изборе". У наредном периоду ће Војни савет припремити предлог новог устава, према коме ће највероватније војска остати кључни фактор и гарант државног уређења. Египат истовремено остаје у потпуности завистан од САД, будући да војска користи искључиво америчку опрему и у том смислу зависи од америчких компоненти и резервних делова. Држава такође прима велику буџетску помоћ од стране САД, јер нема значајне природне ресурсе нити економску базу. Протестима се, дакле, ништа радикално није променило, штавише војска има већу власт него под Мубараком, између осталог захваљујући позиву председника Обаме на "мирну и постепену транзицију".

Постоје два разлога за овакву политику према Либији. Први је да западне државе немају полуге за притисак, док имају значајне економске интересе у овој земљи.

Наредни пример представља Либија. Упркос суровој реакцији пуковника Гадафија на протесте у Бенгазију и Триполију, реакција САД и Европе је била врло умерена, па се без обзира на то ко ће на крају доћи на власт може рећи да је интерес евроатланских савезника био статус кво. Постоје два разлога за овакву политику према Либији. Први је да западне државе немају полуге за притисак, док имају значајне економске интересе у овој земљи. Либија, наиме, има највеће резерве нафте у Африци, које износе између 30 и 40 милијарди барела. Око 85% извоза нафте је према ЕУ, док је годишњи девизни прилив око 140 милијарди долара. Гадафи је најавио значајне инвестиције у нафтна постројења, што за западне компаније представља тржиште вредно 30 милијарди долара само у наредних неколико година. Значајан део девизних резерви се користи за куповину социјалног мира и изградњу инфраструктуре, па просечан Либијац живи квалитетније него његови сународници у другим арапским државама.

Србија би требало да разуме ове једноставне поуке и да схвати да, иако њена европска будућност јесте сигурна, бризина пута у ЕУ ће зависити пре свега од своје економске привлачности и степена искориштености геостратешког положаја.

Други разлог имплицитне подршке ЕУ и САД Либији је спречавање доласка радикалних исламиста на власт. Бенгази, који је био епицентар протеста, средиште је конзервативне струје, која је замерала између осталог Гадафију претерану блискост са Западом у последњој деценији. Гадафи је наиме склопио споразум са САД 2003. године, којим се обавезао на престанак подршке терористима и обуставу програма прозводње оружја за масовно уништење, док се заузврат Америка обавезала на економску нормализацију и да неће позивати на смену режима у Триполију! Није сувишно знати да су протести почели 17. фебруара, то јест на годишњицу спаљивања италијанског конзулата током нереда мотовисаних афером око данске карикатуре пророка Мухамеда. Закључак је да упркос суровости и недемократичности режима, његова корисност па самим тим и степен подршке мери се "вишим" економским и безбедносним разлозима.

Србија би требало да разуме ове једноставне поуке и да схвати да, иако њена европска будућност јесте сигурна, бризина пута у ЕУ ће зависити пре свега од своје економске

привлачности и степена искориштености геостратешког положаја. Нема разлога да Србија не остварује своје економске и друге интересе и са другим великим светским играчима, укључујући и Трећи свет, како би избегла однос зависности према једном блоку или једној држави и повећала привлачност за интегративне процесе.